

הנחיה מס' 9.13 - הגשת חוות דעת לבית המשפט מטעם הממונה על עבודות השירות	הנחיות פרקליט המדינה
עדכון אחרון: כז בטבת התשס"ג, 1 ינואר 2003	19 פברואר 1991; 14 ינואר 1998

9.13 הגשת חוות דעת לבית המשפט מטעם הממונה על עבודות השירות

1. סעיף 51 לחוק העונשין¹ קובע:

"(א) בית משפט שגזר על אדם מאסר בפועל לתקופה שאינה עולה על ששה חודשים, רשאי להחליט שהנידון ישא את עונש המאסר, כולו או חלקו, בעבודת שירות [...].

(ב) בית המשפט לא יחליט כאמור בסעיף קטן (א) אלא לאחר שהנידון הביע את הסכמתו לשאת את עונש המאסר בעבודת שירות ולאחר שהממונה על עבודות השירות הודיע לבית המשפט מהי עבודת השירות שהנידון יכול לעבוד בה [...]."

2. כדי שבית המשפט יוכל לשקול את התאמתה של עבודת השירות לנאשם ואת התאמתו של הנאשם לריצוי עונש בעבודת שירות, על הממונה על עבודות השירות להגיש לבית המשפט הצעה מפורטת ויסודית.

3. בין היתר, צריכה ההצעה לכלול את טיב עבודת השירות המוצעת, את פירוט השעות והימים שבהם יועסק האדם בעבודה זו ואת מידת ההתאמה של העבודה המוצעת לנסיבותיו של המקרה ושל הנידון; ראו עניין **דנוך**, בעמ' 322.²

4. בעניין **דנוך** נפסק גם, כי ראוי שהממונה על עבודות השירות יציע לבית המשפט יותר מדרך אחת לביצוע עבודת השירות, וזאת על מנת שבית המשפט יוכל לבחור את החלופה הראויה ביותר, בהתאם לנסיבות העניין.

5. אם מוגשת חוות דעת של הממונה על עבודות השירות, שבה לא נכללים הפרטים האמורים, ישקול התובע אם אין מקום לבקש מבית המשפט לדחות את מועד הדיון לצורך השלמת חוות הדעת.

6. יש להקפיד כי עבודת השירות המוצעת תתאים לנסיבותיו האישיות של העבריין, לעבירה שבה הורשע בתיק זה, ולעבירות שבהן הורשע בעבר. יש להקפיד ולמנוע הישנות מקרים שאירעו בעבר, בהם נאשמים שהורשעו בביצוע עבירות מין, נשלחו לבצע עבודת שירות בגני ילדים ובמוסדות המטפלים בקטינים. מובן, כי להצעות מעין אלה יש להתנגד בתוקף.

¹ חוק העונשין, התשל"ז-1977, ס"ח 226.

² ע"פ 1242/90 **דנוך נ' מדינת ישראל**, פ"ד מה(4) 319 (1991).

הנחיה מס' 9.13 - הגשת חוות דעת לבית המשפט מטעם הממונה על עבודות השירות	הנחיות פרקליט המדינה
עדכון אחרון: כז בטבת התשס"ג, 1 ינואר 2003	19 פברואר 1991; 14 ינואר 1998

7. בעבר, אירעו בנושא זה תקלות משום שהממונה על עבודות השירות לא היה מודע לעברו הפלילי של הנאשם ואף לא לפרטי האישום שבהם הואשם. לפיכך, על התובע להקפיד ולבדוק בעצמו האם עבודת השירות המוצעת מתאימה לנאשם ולנסיבות העניין. אם אין הדבר כך על התובע להתנגד לעבודת השירות המוצעת, ולהסב את תשומת ליבו של בית המשפט לבעייתיות הנובעת מאי ההתאמה.
8. כמו כן, יש להקפיד כי עבודת השירות תהווה "עונש" עבור הנאשם ותשיג את מטרות הענישה, במידת האפשר. לפיכך, אין להסכים לעבודת שירות המהווה המשך ישיר לשגרת חייו של הנאשם, ואין בה כדי להוות "ענישה". מטעם זה אין להסכים להצעה שלפיה יועסק הנאשם במקום עבודתו הרגיל או בעבודה הדומה לעבודתו הרגילה.
9. נשאלת השאלה: כיצד על הממונה על עבודות השירות לנהוג במקרה שבו בית המשפט מבקש את חוות דעתו לגבי עבודת השירות המתאימה לנאשם, ולדעתו הנאשם איננו מתאים כלל לביצוע עבודת שירות, אם משום שהפר את תנאי עבודת השירות בעבר, ואם מטעם אחר?
10. התשובה הינה, שבהתחשב בנוסח החוק והתקנות, ובהנחה שהנאשם כשיר מבחינה רפואית ותעסוקתית, הסמכות להורות על נשיאת המאסר בעבודת שירות נמצאת בידי בית המשפט ולא בידי הממונה על עבודות השירות.
11. אשר על כן, על הממונה על עבודות השירות לציין בחוות דעתו את כל המידע הרלוונטי המצוי ברשותו, ובכלל זה את מלוא העובדות ואת מלוא הנימוקים לכך שהנאשם איננו כשיר לדעתו לבצע עבודת שירות. בנוסף, רשאי הממונה על עבודות השירות לציין האם יש בשליחתו של הנאשם לבצע עבודת שירות כדי לפגוע, לדעתו, ב"מוסד" עבודת השירות, ובנכונותם של מעסיקים להעסיק נאשמים בעבודות שירות, למשל לאחר שנכשלו בניסיונות קודמים.
12. יחד עם זאת, על הממונה על עבודות השירות לציין בחוות דעתו גם מהי העבודה המתאימה ביותר לנאשם, בהתחשב בהוראת בית המשפט, על אף העובדה שלדעתו נכון היה שלא לשלוח את הנאשם לבצע עבודת שירות כלל.
13. אם החלטתו הסופית של בית המשפט עומדת בסתירה להמלצתו של הממונה על עבודות השירות יש לשקול האם ראוי לערער על גזר הדין אם לאו.